

"Musibetlerin, şerlerin, hattâ günahların aslı ve mayası ademdir. Adem ise şerdir, karanlıktır." İzah eder misiniz?

Adem yokluk demektir, zıddı vücuttur. Mesela, namaz kılmak vücuttur, ortaya bir fiil çıkmaktadır. Kılmamak ise ademdir, yani namaz kılmanın yoklukta kalması, vücut bulmaması demektir. Aynı şekilde, iman vücuttur, küfür ise imanın yokluğu demektir ve ademdir. Keza sıhat vücuttur, varlıktır, hastalık ise sıhhatin yok olması demektir, bu manasıyla adem sayılır. Yoksa, hastalık diye bir şey yoktur demek değildir.

Bütün hayır ve güzellikler varlık üstüne bina olmuşlardır. Varlık, bir binanın temeli gibidir, her şey onun üzerine tesis edilir. Üstad Hazretlerinin ifadesiyle;

"Evet, ekseriyet-i mutlaka ile, hayır ve mehâsin ve kemâlât, vücuda istinad eder ve ona râci olur. Sureten menfi ve ademî de olsa, esası sübutîdir ve vücudîdir. Dalâlet ve şer ve musibetler ve mâsiyetler ve belâlar gibi bütün çirkinliklerin esası, mayası ademdir, nefiydir." (On Üçüncü Lem'a)

Adem yani yokluk görünüşte var gibi dursa da hakikatte yoktur. Meselâ küfür var olan bir şeyi kabul etmemek, hakkı örtmektir. Kabul etmemek bir iş ve bir amel değildir.

Çalışkan olmak güzel bir ahlâktır, tembellik ise şerdir; çalışmak bir fiildir, ama tembellik hareketsizliktir. Küfür de tembellik de var gibi görünürler, ama aslında yok hükmündedirler. Hayır ve vücut, çok şartların ve sebeplerin bir araya gelmesi ile oluşan ve vücut bulabilmesi için kudret ve ilim gibi sıfatlara muhtaç olan bir hâdisedir. İnsanın bir hayra sahip olabilmesi için, o hayrın vücudu için gerekli bütün sebepleri ve şartları hazırlaması ve onu vücuda çıkaracak sonsuz kudret, ilim ve iradeye sahip olması lazımdır. İnsan, bu hasiyetlere sahip olmadığına ve olamayacağına göre, hayra sahip olması imkânsızdır.

Mesela, namaz kılmak bir iştir, en mühim bir ibadettir ve en büyük hayırdır. Namaz kılmak için bütün aza ve cihazların yerinde olması lazımdır. Secde ve rükû için, hareket yapmak, vücudu çalıştırmak gereklidir. Bir kolun kalkıp inmesi için binlerce kimyevi reaksiyon oluyor. Namaz kılmak için sadece bedenın sıhhatli olması yetmiyor, biz namazımızı bütün kâinatın muntazam bir şekilde çalışması sayesinde kılıyoruz.

Şer ve adem ise; bir şartın iptal edilmesi ve bir vazifenin terk edilmesi ile vuku

bulur. Mesela; insanın hayatı bütün kâinat fabrikasının işlemesi ve çalışması ile olurken, hayatın sönmesi bir şartın iptali ile ya da bir vazifenin terk edilmesi ile olabiliyor. İnsan birkaç dakika nefes almaz ise ölür.

Bütün şerhlerin esasının adem olmasına şu misalleri de verebiliriz:

İmansızlık şerhdir; kalpte iman nurunun olmayışına yani ademe dayanır.

Ahlaksızlık da şerhdir; ahlâkın olmayışına yani ademine dayanır.

Sahtekarlık dürüstlüğün olmayışına, zulüm de adaletin olmayışına dayanır.

"Musibetlerin, şerhlerin, hattâ günahların aslı ve mayası ademdir. Adem ise şerhdir, karanlıktır. Yeknesak istirahat, sükût, sükûnet, tevakkuf gibi hâletler, ademe, hiçliğe yakınlığı içindir ki, ademdeki karanlığı ihsas edip sıkıntı veriyor. Hareket ve tahavvül ise, vücuttur, vücudu ihsas eder. Vücut ise hâlis hayırdır, nurdur."

Bir binanın her şeyi temelinde olması gibi, kâinatta iyilik ve hayır adına ne varsa hepsinin temeli ve esası da vücut üzerine bina edilmiştir. Şayet vücut yani varlık olmasa, ona bağlı olan her şey yokluğa düşecek ve hiçliğe gidecek. Onun için varlık nimetinin her ciheti ve her köşesi hayırdır ve güzeldir.

Bunun zıddı olan adem, yani yokluk ise, her hayrı ve güzelliği yok eden ve hiçliğe atan bir şey olmasından, her tarafı şerhdir, hiçbir müspet ve hayır ciheti yoktur. Onun için varlığın her tarafı hayır iken, yokluğun her tarafı şerhdir denilmiştir.

Duran ve hareket etmeyen bir vasıta yol kat edemez, yol kat etmeyince de hem hedefine varamaz hem de yol boyundaki güzel manzaralardan ve konaklardan istifade edemez. Hareket eden vasıta ise her gittiği her yerde başka bir manzara ve güzellik ile karşılaşır ve çok lezzetler alır. Bu da tam bir hayır ve kemal olur.

Her katında ayrı bir güzellik ve kemalat bulunan on katlı bir bina düşünelim. Yalnız, bu katlara çıkıp o güzelliklere ulaşmak için bazı küçük sıkıntılar çekilecektir. Merdivenleri çıkmak, yorulmak, bazen düşüp ayağımızı incitmek gibi. Şimdi biz bu küçük sıkıntılara maruz kalmamak için binaya girmesek, o katlara çıkmasak her katın güzellik ve kemalinden mahrum kalırız. Yani çıkmamakla büyük bir hayrı ve güzelliği kendi âlemimizde yok etmiş oluruz. Şayet merdivenleri çıksak, her katın kemal ve güzelliğinden istifade etmiş, yeni hayırlara ve güzelliklere kapı açmış oluruz.

Binaya çıkmamak adem ve yeknesaklıktır, çıkmak ise vücut ve hayır olup, kemalata ulaşmak demektir.

İnsan da hareket etmez ya da tembelliğinden dolayı binaya çıkmaz ise hedefine varamaz; hayatı manasız, gayesiz ve terakkiden mahrum olur.

Allah, insan hayatını hareket ettirmek için sürekli bela ve musibetler ile terbiye ve tezkiye ediyor. İnsanın terakki etmesi ve manevî yolları kat edebilmesi için hayatında mücahede ve mücadele ile hareket etmesi gerekir.

Yeknesaklık ve hareketsizlik, *adem yani yokluk* hükmündedir, mücadele ve hareket ise *vücut yani varlık* hükmündedir.